

Abonamente:

Pe un sfert de an:
25 Lei sau 12 Ruble.

Pentru preoți și învățători: prețul jumătate.

ROMANIA NOUA

Organ de propagandă pentru unirea politică a tuturor Românilor.

Director: Dr. ONISIFOR GHIDU

Iese în fiecare zi de lucru.

Prim-Redactor: Dr. Ion Matciul.

PLATA
PENTRU RECLAME
după
INVOLALĂ

REDACTIA și ADMINISTRATIA
Chişinău,
Ulița Gogol No. 39.

Știrile cele din urmă spun, că stăpânirea din România a plecat dela putere și în locul d-lui I. Brătianu Regele a numit pe generalul Averescu, însărcinându-l să alcătuiască un cabinet nou.

Nu cunoaștem mai deaproape pricina acestei schimbări, dar credem că ea stă în legătură cu svonurile despre pace. Oricum ar fi, avem credința neștrămutată că stăpânirea cea nouă își va ști înțelege chemarea ei istorică și nu va încheia o pace rușinoasă și păgubitoare. Pacea care se va încheia acum sau mai târziu, va trebui să ne aducă ARDEALUL și BUCOVINA, fără de cari neamul românesc nu mai poate trăi.

BASARABIA ȘI ROMANIA NOUA

Cu deosebită bucurie și nădejde a fost primită declarația cu care a pornit la luptă gazeta „România Nouă”, că „țara de mână a Românilor trebuie să cuprindă întreg pământul locuit de ei și toate noroadele, mari și mici, trebuie să adune sub ocărmuire națională pe toți fiii lor”. Și nu se putea altfel, odată ce declarația cuprinde crezul și datoria oricărui bun Român și oricărui iubitor de pace între oameni. Norodul, cași omul, numai fiind întreg, slobod și îndreptățit, poate fi de folos pentru adevărul, binele și frumosul care fericesc omenirea, pentru ceea ce noi numim cultură sau civilizație. Noroadele, fiind dela Dumnezeu, au trăit și vor trăi, pecând întocmirile politice împotriva firii și a dreptății au pierit, cum unele pier sub ochii noștri, ca să se ajungă la așezarea de adevărată viață omenească, după mii de ani de suferințe și aprigi încercări. E aceeași cale pe care a urmat-o și norodul nostru.

Sub furtuna hoardelor lacome și fără țară, ne-am ținut locului, moșteni ai Dacilor și Romanilor, și ne-am așezat întâi țările mici de pe văile apelor din Ardealul nostru, vievoadele, apoi cele de dincoace de Carpați, din care s'au ridicat la viață și la slavă cele două principate sau domnii, Muntenia și Moldova, în vreme ce Ardealul căzut în robie n'a încetat să le ajute în felurite împrejurări, atât cât starea lui îi îngăduia. Vremuri grele apoi au adus altă robie, iar din Moldova s'au rupt ținuturile mândre și bogate care au fost numite Bucovina și Basarabia, risipindu-se la străini, puteri și bogății românești.

Și astăzi, după o străim de ani și mai bine, trăim vremurile mari care cheamă toate țările române la viață prin unire. A-

cesta-i tot înțelesul luptei pentru dreptate și viață națională a României și-a tot ceea ce a făcut astăzi, cu pricepere și înălțare sufletească, Basarabia cea mult înstrăinată, pășind cu putere spre cultură națională, autonomie și neațărnare. Ce-ar mai trebui să urmeze — se întreabă și ușor răspunde orice minte românească. „Ce ne mai trebuie”, zicea C. Negri în 1859, — când cele două țări surori autonome își pregăteau viitorul, decât *Unită* — „*să fim un singur trup, precum suntem un singur suflet*”. Și așa s'a făcut „România-Unită” sub același Domn, din unirea inimilor românești, fără gânduri de înfațate, de apăsare ori de anexare. Au fost și deosebiri între fruntași, pentru drepturi și pământ, dar ei le-au înlăturat atunci, ca să facă luminoasă și dreaptă calea pentru viața națională. N'au mai fost „unioniști și separatiști”, ci numai Români, oameni de bine și de jertfă, marii noștri oameni ai anilor 1848 și 1859. Să nu ne bucurăm noi oare astăzi, în vremuri și mai mari, de oameni inimoși, cari să stea în fruntea făptuitorilor, prin noi înși-ne a României tuturor Românilor? Care ar putea fi piedica aici, în Basarabia? Ne îngăduim să arătăm, nu pentru a da îndrumări altora mai pricepuți, dar vorbim către frați, așa cum ne îndeamnă cugetul și inima.

Piedica noi n'o vedem, deoarece înlăturându-se neînțelegerile mici la lumina idealului național, n'ar mai fi decât *autonomia care mai cu folos ar putea să rămână*. Căci țări românești cu autonomie în mai mare măsură, pot fi tot așa de românești, cași co-

munele și județele (ținuturile) României, care și ele au, în măsură mai mică, autonomia lor locală — pe care toți iubitorii de bine obștesc au luptat acolo ca să o întărească, pentru nevoile și propășirea ținuturilor, fără să se atingă propășirea întregului, a țării — ba dinpotrivă!

Și întrucât Elveția, Statele-Unite și chiar Germania, ca să luăm și pilde streine, au pierdut din rodnicie și putere, din pricina ocărmuirii autonome a părților din care sunt alcătuite — fie ele cantoane țări populare, ducate și regate, cu diete (sfaturi) locale și adunări (congrese) obștești?

Așa că autonomia locală a oricărei țări românești, deci și a Basarabiei, nu poate fi o piedică pentru România Nouă a tuturor Românilor — care trebuie să fie și va fi. Sângele strămoșesc se va mișca liber și vioi în tot trupul neamului și-l va hrăni în întregime; boli și păcat'vechi vor fi lecuite și ispășite. Vom fi alții prin pornirea la muncă a celor trecuți prin războiu și-a celor înstrăinați ori despărțiți de-atâta vreme.

Cărmuirea va fi o adevărată cărmuire: pentru binele obștesc, așa că fiecare să se bucure de bine, după cuviință, în marginile strămoșescului pământ al norodului nostru.

Dovadă că așa va fi, e că trăim aievea ce-am crezut, ce-am dorit luptând și ce-am visat. Aproape de-odată, în zilele noastre, mari întocmiri și îndreptări democratice s'au înfăptuit, atât de Sfatul Țării Republicii Moldovenești, cât și de M. S. Regele și Sfatul României — cu deosebită privire la dreptul deplin al țăranilor la cărmuire și la folosul pământului.

Iată de ce mai credem că se poate întrupa acum o Românie Nouă, îmulțind puterile norodului nostru, dovedind ce poate da pentru cultura și fericierea omenirii — cum și datoria lui este. Așa dorim și nădăjduim, cum a prevestit același mare cântăreț, atât de aplaudat la 24 Ianuarie în Teatrul Național din capitala Basarabiei:

Aici, în Basarabie,
Văstarii lui al Romei stejar a devenit...
Și Istrul se reînălță de-al Tibrului renome,
Reviuie o nouă Romă, renaște-o nouă lume!
D. Munteanu-Râmnic

CÂNTEC.

Țar'avem și noi sub soare,
Și-o rîvnesc dușmani destui,
Dar prin vremi asupritoare
N'am lăsat-o nimănu.
E bogată, zici! Vezi bine,
E bogată, căci în ea
Multe inimi sint, străine,
Și-i frumoasă, că-i a mea.
Dacă-i mică nu-i de-ocară,
Căci viteji în ea mai sânt,
Și-apoi și la noi în țară
Crește fierul din pământ:
Când vom, îl știm culege,
Știm cum să isbim cu el
Când dușmani lipsiți de lege
Vin spre noi cu gând mișel.

Steag avem și noi, străine,
Și-l iubim cu jurământ.
Ziua răului când vine,
Ce frumos se sbate n vânt!
E frumos și steagul vostru,
Dar pe-al nostru del-l priveșc
Tot mai mândru este-al nostru,
Și mai sfânt, că-i românesc.
Rupt de-asprimile furtunii
Răscolite de dușmani,
L-au purtat cinstit străbunii
Prin atât amar de ani.
De ne cheamă azi la moarte,
Veseli mergem la războiu:
Să dea Domnul să ni-l poarte
Și nepoții tot ca noi!

Șim și noi o lege sfântă,
Și de mii de ani acum
Stăm cu ochii tot spre țintă
Mergem tot pe-acelaș drum.
Pentru sfânta lege-a crucii
Pentru limba ce-o vorbim:
Ce de-oțel pe săbiu lucii
Pus-am noi de când trăim!
Știe Dumnezeu de-i bine
Ori de facem vr'un păcat —
Dar noi știm c'asa e bine
Să ținem ce-am apucat.
Pentru lege, pentru limbă,
Noi cu gura prindem foc:
Numai vântul se tot schimbă,
Însă munți stau pe loc.

Sânt și neamuri mai cu nume,
Mai vestite la războiu:
Ori fi multe poate n lume,
Câte n'au ajuns la noi.
Dar noi știm ce ne n'vâțară
Cei ce-au fost, și când rostim
Vorba sfântă „neam și țară”
Noi, străine, tresărim.
Pentru cel ce ne iubeste,
Tot ce-avem noi dăm cu drag,
Dar când neamul ni-l hulește
Și vrășmaș ne vine n prag,
Mii de oști cu el s'aducă:
Noi sântem Români destui —
Când de piept cu noi s'apucă,
Aibă-l Ceru n mila lui!

Gh. Coșbuc.

Reforma agrară în România.

Sunt multe țări în cari s'a pus în discuție acum chestiunea reformelor sociale și agrare; printre acestea este și România. Felul cum s'a plănuit să se facă acolo aceste schimbări cred că vor interesa atât pe economiștii și agronomii, cât și pe agricultorii din Basarabia, unde stările economice și sociale precum și poporul sunt asemenea cu cele din România.

Trebuie observat însă dela început, că pe când în Basarabia, ca o fostă gubernie a marelui imperiu rusesc, căzut în dezorganizare, reforma socială și agrară se încearcă de jos în sus, prin desființarea claselor sociale și răsfira-

rea averilor, prin *revoluție*; în România aceste reforme pleacă dela Regele și guvern, se fac de clasa conducătoare și se urmează pe principiul schimbărilor chibzuite și al organizării, prin *evoluție*. E o mare deosebire atât în ideile momentane cât și în metoda de lucru, deși toți tind către același scop: *libertatea și buna stare a poporului întreg*. Rezultatele se vor vedea în curând; noi nu ne îndoiim de *progresul politic și economic* ce se făptuește acum în România.

În primăvara anului 1907 a fost în România o mișcare, țărănească, de care mulți își vor fi aducând încă aminte. De atunci Guvernele și economiștii au

început să se ocupe mai d'aproape cu chestiunile țărănești și pe lângă îmbunătățirile mărunte, guvernul a ales o comisie care a lucrat în vederea unei serioase reforme sociale și agrare, având de scop ridicarea culturală, economică și politica a marelui clasă țărănești. Nu pot po-vesti aci în amănunte toate cereetările și îmbunătățirile ce s'au făcut în acești din urmă 10 ani, pentru că țin să fac cunoscut mai ales temelia reformei agrare săvârșite astă primăvară de Parlamentul român. Pentru a pricepe cursul reformei ce s'a plănuit, și pentru a arăta că și până acum Guvernele (Stăpânirea) a făcut multe lucrări bune pentru țărani, voi aminti aci pe cele mai însemnate:

1. Guvernul a făcut o lege prin care a îndatorat pe proprietari să dea pământ (cu plată) pentru is-laz (pășunat), dela 300 ha. (1 hectar = 0.915 Disetine), în sus, atât cât ora nevoe, în apropierea satelor pentru vitele țăranilor.

2. S'a încurajat și organizat funcționarea băncilor populare (țărănești) atât pentru a îndemna pe țărani la economie, cât și pentru a-i ajuta la nevoe cu împrumut de bani cu dobândă mică. Statul a înființat o „Centrală a Băncilor populare” pe care a pus-o în legătură cu Ministerul de finanțe, deschizându-i un mare credit pentru a putea împrumuta bani țăranilor și obștiilor pentru felurite întreprinderi agricole și industriale. Numărul Băncilor țărănești ajunsese în 1915 la peste 3000, cu un capital total de 250 milioane Lei (100 milioane ruble); unele bănci au ele singure capital de peste un milion Lei. Două cincimi din oamenii întovărășiți cari au pus bani în bănci, sunt agricultorii fără pământ.

3. S'a înființat „Casa Rurală”, un așezământ economic-agricol și financiar, alcătuit cu capital mare dat de stat (țară) și de particulari cu scopul de a se cumpăra moșii dela boeri și a-le împărți cu plată în termen lung, sau a le arenda foarte eștin la țărani. Până se putea împărți moșia la țărani, Casa rurală făcea gospodăria moșiei și agricultura cu personalul ei agronomic și administrativ, aducând tot felul de îmbunătățiri, atât în viața țăranilor cât și în agricultură. Casa rurală a cumpărat până acum vre-o 800000 ha. cari în parte s'au împărțit la țărani, în parte s'a dat în arendă și se lucrează de obștii și asociații de țărani.

4. Casa rurală pe de-o parte, Centrala băncilor populare pe de alta, au încurajat formarea obștiilor sătești și a asociațiilor cooperative pentru diferite scopuri: pentru cumpărarea sau arendarea moșiiilor boeresti, pentru cumpărare de mașini și instrumente de muncă, pentru păstrarea și vinderea în comun a pro-

ductelor, etc. Până în 1915 se formaseră vre-o 1200 obștii și asociații țărănești, unele conduse de agronomi și căutate și contrale direct sau indirect de Casa rurală sau de Centrala băncilor populare.

Această operă s'a arătat a fi una dintre cele mai binefăcătoare, tot câștigul după pământ rămânând în punga țăranilor. În afară de aceasta, o seamă de agronomi îi îndruma către o agricultură mai chibzuită, îmbunătățind lucrul, prin mașini, vite bune, semințe alese, etc.

5. S'a statorit în anumite părți ale țării prețul cel mai mare de arendarea pământului la țărani, preț peste care nu era voe ca proprietarul să ceară mai mult. S'a statorit de asemenea prețul cel mai mic de dat țăranilor pentru diferite lucrări și sub care nu trebuia să primească țăranul să lucreze. S'au făcut anume contracte de arendarea moșiiilor pentru a nu se mai folosi în chip neomenos de munca țăranului; s'au desființat orice muncă pe deasupra banilor (involei de muncă) sau plăți în natură, cu produse țărănești; în sfârșit s'au lămurit datoriile dintre țărani și proprietari sau arendași în ceea ce privește lucrul cerut și plățile de făcut. Statul, pentru a putea priveghia la buna aplicare a acestor măsuri și a studia ceea ce e de nevoe, a înființat un „Consiliu superior de agricultură” care are câte un inspector agricol în fiecare județ.

6. S'au întocmit statistice și s'au făcut anume anchete în ce privește agricultura și în deosebi s'a făcut o numărătoare a poporului și o catagrafie generală pe ziua 1 Ian. 1913 st. n. Curând după aceea s'a publicat statistica proprietarilor și gospodăriilor agricole, din care se vede numărul celor ce se ocupă cu agricultura și cât pământ are; deacolo s'a văzut că în România din 1336000 familii de agricultori sunt 145 mii de familii agricultori fără pământ, dar cari iau în dijmă sau arendă dela proprietarii mari; s'a mai văzut că sunt vre-o 227 mii de familii, slujitori și funcționari agricoli, meseriași etc., cari nici ei n'au pământ dar trăesc după agricultură. În schimb s'a văzut că marii proprietari, peste 100 ha, sunt numai vre-o 6000 familii și au în total aproape 4 milioane ha. pământ.

7. S'a organizat învățământul agricol, introducându-se chiar în gimnazii; s'au trimes agronomi cari merg din sat în sat ca să dea învățături pentru o mai bună lucrare a pământului; s'au încurajat revistele agricole și s'au tipărit cărți anume pentru țărani etc.

În fine s'au făcut multe îmbunătățiri în ale agriculturii; dar *nevoia cea mare* de a se da pământ țăranilor nu se putea ușor în-

